

УДК 657

*Н.Ю. МАРДУС, О.О.ФАЛЬЧЕНКО, С.В. БРІК***ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ**

У статті акцентована увага на проблеми формування обліково-аналітичного забезпечення підприємств готельно-ресторанної справи і використання інформаційно-аналітичної бази в управлінні економічної діяльності суб'єктів господарювання даної галузі. Розглянуто основні перспективи розвитку підприємств (закладів) готельно-ресторанної справи, виявлено основні аспекти, що необхідно дослідити з метою побудови обліково-економічного забезпечення і впровадження ефективного механізму управління фінансово-економічною діяльністю підприємств готельної і рестораної справи.

Ключові слова: облік, аналіз, обліково-аналітичне забезпечення, готельна справа, рестораної справа, суб'єкт господарювання.

В статье акцентировано внимание на проблемах формирования учетно-аналитического обеспечения предприятий гостинично-ресторанного бизнеса и использования информационно-аналитической базы в управлении экономической деятельностью субъектов хозяйствования данной отрасли. Рассмотрены основные перспективы развития предприятий (учреждений) гостинично-ресторанного бизнеса, выявлены основные аспекты, которые необходимо исследовать с целью построения учетно-экономического обеспечения и внедрение эффективного механизма управления финансово-экономической деятельностью предприятий гостиничного и ресторанного бизнеса.

Ключевые слова: учет, анализ, учетно-аналитическое обеспечение, гостиничный бизнес, ресторанный бизнес, субъект хозяйствования.

The article focuses attention on the problems of formation of accounting and analytical support for the enterprises of hotel and restaurant business and the use of information and analytical base in managing economic activity of economic entities of this industry. International experience shows that the necessary prerequisite for the active and successful promotion of this industry on the domestic market is the integration processes in the European space, which requires the development of modern infrastructure. Accounting and analytical provision of hospitality services is one of the most important management mechanisms that enable to objectively assess the level of economic activity of enterprises (establishments) of hotel and restaurant business and confirm their economic security. The main perspectives of the development of enterprises (establishments) of the hotel and restaurant business are considered, the main aspects that need to be investigated for the purpose of building the accounting and economic support and the introduction of an effective mechanism for managing the financial and economic activities of the hotel and restaurant business are revealed. In the process of studying accounting and analytical support for the management of financial and economic security of hotels, a number of tasks were identified that covered this mechanism. The necessity of gradual introduction into the accounting and analytical activities of the enterprise elements of management accounting, taking into account international standards and progressive experience regarding modern approaches to the formation of financial results, is substantiated.

Keywords: accounting, analysis, accounting and analytical support, hotel business, restaurant business, business entity.

Вступ. Готельно-ресторанна справа є однією з високорентабельних галузей світової економіки, яка нині є провідним напрямом економічного і соціального розвитку України. Сьогодні готельно-ресторанна справа формує економіку багатьох держав, регіонів, стає важливим чинником стабільного розвитку світової індустрії гостинності.

Міжнародний досвід свідчить, що необхідно передумовою активного та успішного просування цієї галузі на вітчизняний ринок є інтеграційні процеси у європейський простір, що вимагає розвитку сучасної інфраструктура.

Харківська область має тісні економічні та наукові контакти з багатьма країнами світу, збільшуються інвестиції в економіку Харківської області в цілому та її туристичну галузь, зокрема. Моніторинг розвитку підприємницьких структур різних форм власності дає змогу зробити висновки: що потреби Харківської області в плані розвитку готельно-ресторанних послуг задовольняються не в повному обсязі. У зв'язку з цим зростає потреба в послугах готельно-ресторанного комплексу, який повинен відповідати міжнародним стандартам якості. Зокрема, у Харківській області близько 200 готелів та засобів розміщення та кількість їх зростає, що породжує попит на висококваліфікованих фахівців з готельно-ресторанної справи, що здатні забезпечувати рівень обслуговування на рівні міжнародних стандартів [1].

Відомо, однією з умов успішної перспективи вступу України до ЄС є відповідність прийнятим міжнародним стандартам і критеріям Всесвітньої туристської організації системи ООН (UNWTO), застосовуваним в готельному бізнесі, тобто в тій сфері, де безпосередньо взаємодіють

підприємці готельно-ресторанної справи. У відповідності до міжнародних стандартів з метою ефективного обслуговування у готелях впроваджується система якісного обслуговування, яка відповідає стандартам ISO 9000, і отримання сертифікату відповідності її вимогам – це умова позиціонування на ринку готельного підприємства.

Успішний розвиток підприємств індустрії гостинності безпосередньо пов'язаний з підготовкою кваліфікованих фахівців з готельно-ресторанної справи та обліково-аналітичним забезпеченням цього процесу.

Так, обліково-аналітичне забезпечення послуг гостинності є одним з найважливіших механізмів управління, що дають можливість об'єктивно оцінити рівень економічної діяльності підприємств (закладів) готельно-ресторанної справи і підтвердити їх економічну безпеку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні, методичні й організаційні основи обліково-аналітичного забезпечення процесу управління розробляли такі наковці як Бутинець Ф. Ф., Буряк П. Ю., Галузіна С. М., Кірейцев Г. Г., Лень В. С., Петрук О. М., Палій В. Ф., Пушкар М. С., Пархоменко О. В., Сопко В. В., Дикань В.Л., Гнилицька Л.В. та інші. Проте, незважаючи на численність наукових праць, залишається недостатньо дослідженою проблемою формування обліково-аналітичного забезпечення підприємств (закладів) готельно-ресторанної справи України і управління

нею. З початком економічних трансформацій прибутковість закладів готельного і ресторанного господарств стала основною метою діяльності підприємств, досягти якої, працюючи на обмеженому сегменті споживчого ринку, що обумовлений низьким рівнем життя українців. Вплив зовнішніх факторів призвів до того, що більше половини підприємств ресторанного господарства в Україні є збитковими. Українським рестораторам доводиться враховувати національні нюанси - низьку купівельну спроможність більшої частини населення, відсутність налагодженої системи постачання, дефіцит висококваліфікованого персоналу.

Тому формування обліково-аналітичної інформації і ефективне управління інформаційно-аналітичною базою може стати дієвим механізмом стабілізації внутрішнього середовища суб'єктів господарювання готельної і ресторанної справи, що дасть змогу економічного використання ресурсів, мінімізації витрат, зростання прибутковості та платоспроможності.

Метою дослідження є дослідження й обґрунтування основних аспектів формування та використання обліково-аналітичного забезпечення підприємств (закладів) готельно-ресторанної справи.

Постановка проблеми. Важливу роль в управлінні діяльністю бюджетних установ відіграють раціональна організація та методика обліку й аналізу результатів виконання кошторису. Це питання набирає більшої значущості в процесі наближення національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів обліку та звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення сучасної індустрії готельно-ресторанної справи неможливо без підприємств (закладів) готельного й ресторанного господарства, які сприяють задоволенню таких першочергових потреб користувачів, як проживання й харчування.

Сучасний стан і тенденції розвитку готельної індустрії країни можна охарактеризувати наступними положеннями:

1. Досягнення готельної індустрії України є дуже скромними на тлі загальносвітової тенденції неухильного зростання, процвітання і розвитку даної сфери діяльності.

2. Основний готельний фонд країни не відповідає міжнародним стандартам.

3. Високо комфортабельні готелі в Харківській області і в Україні загалом введені в експлуатацію за участю іноземних компаній, що дозволило істотно скоротити дефіцит готелів високого класу для багатой клієнтури. Вартість розміщення в цих готелях порівнянна з вартістю розміщення в найбільших столицях світу. Проте, середня наповнюваність невеликих готелів складає 95-100%, а рентабельність бізнесу 30-40%. Стабільний попит на послуги такого типу, незначна конкуренція в ніші, а також порівняно невеликі витрати на будівництво такого готелю дозволяє стверджувати, що невеличкі готелі є надзвичайно перспективними для інвестора в Україні. Привабливими сегментами для інвестування спеціалісти також називають "придорожні" готелі (кемпінги, мотелі), готелі-санаторії тощо.

В той же час ресторанне господарство також займає важливе місце у реалізації соціально-економічних задач. Його основним призначенням є забезпечення населення кулінарною продукцією та організація високого рівня обслуговування відповідно до його потреб.

Готельно-ресторанний бізнес є однією з найдинамічніших та високоприбуткових галузей світової економіки, джерелом створення нових робочих місць та генератором зайнятості населення. Надаючи послуги гостинності, передусім розміщення та харчування, підприємства готельно-ресторанної сфери виконують не тільки важливу соціально-економічну роль, а й репутаційну функцію.

Так зміст обліково-аналітичного забезпечення, в частині управління економічною діяльністю суб'єктів господарювання зокрема, визначається низкою факторів, серед яких галузеві особливості діяльності підприємства, організаційно-правова форма функціонування, обсяг і ступінь диверсифікації фінансово-господарської діяльності, інші об'єктивні та суб'єктивні фактори [2].

Обліково-аналітична система – це система, що ґрунтується на даних оперативного, статистичного і бухгалтерського обліку, для економічного аналізу використовує облікову та позаоблікову інформацію. Система обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою готелів є складовою загальної системи управління, що визначає групу споживачів та їх інформаційні потреби.

В процесі дослідження обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою готелів можна визначити низку завдань, що охоплює цей механізм:

1) діагностика фінансово-господарського стану підприємства з метою упередження його фінансових ризиків;

2) оцінка стану та рівня економічної безпеки власного підприємства, надійності потенційних партнерів підприємства;

3) оцінка стану безпеки й визначення стратегії діяльності на ринку потенційних і реальних конкурентів;

4) збереження та примноження ресурсного потенціалу підприємства, раціонального й ефективного його використання;

5) прийняття управлінських рішень щодо доцільності діяльності з урахуванням виявлених загроз і небезпек;

6) максимально повне інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства в цілому, її окремих функціональних підрозділів;

7) сприяння гармонізації інтересів підприємства в цілому (як юридичної особи) та окремих співробітників (як фізичних осіб) з метою мінімізації внутрішніх загроз тощо [3, с. 72].

Для раціонального обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою готелів необхідно враховувати інтереси різних користувачів інформації; розробляти політику та концепції інформаційної безпеки; створювати корпоративний стандарт забезпечення інформаційної безпеки готелю; частину інформації захищати до категорії обмеженого доступу та стежити за експлуатацією технічних заходів захисту інформації [4, с. 127]. Становлення України як

сучасної європейської держави, її інтеграція у світову економіку у тому числі пов'язані зі здатністю підприємств галузі забезпечити високий рівень якості та комфорту, задовольнити найрізноманітніші запити відвідувачів.

З метою розробки практичних рекомендацій з їх удосконалення, а саме проаналізувати стан забезпечення обліку, аудиту та аналізу з метою його вдосконалення; забезпечити постійне формування й обґрунтування рішень щодо фінансово-господарської діяльності підприємства, реалізації запропонованих заходів, які сприятимуть підвищенню рівня управлінських рішень щодо отримання прибутку. Для отримання більш деталізованих облікових даних, необхідно поступове впровадження в обліково-аналітичну діяльність підприємства елементів управлінського обліку, з врахуванням міжнародних стандартів і прогресивного досвіду щодо сучасних підходів до формування фінансових результатів [5].

Взявши до уваги особливості інформаційних потреб керівництва підприємств, пропонується формувати обліково-аналітичне забезпечення управління витратами шляхом проходження таких етапів.

Етап 1. Визначити цілі та завдання, для вирішення яких впроваджується обліково-аналітичне забезпечення управління витратами. Їх необхідно узгодити із загальними цілями господарювання та стратегією розвитку малого підприємства, а також із завданнями системи управління, вирішення яких і потребує додаткової обліково-аналітичної інформації.

Етап 2. Виробити нормативно-правове забезпечення для організації та функціонування управлінського обліку. Внести зміни до Наказу про облікову політику щодо використання управлінського обліку.

Етап 3. Визначити коло користувачів обліково-аналітичної інформації, яку надаватиме управлінський облік, та необхідний обсяг показників-індикаторів, з огляду на наявні інформаційні запити управління.

Етап 4. Оцінити наявні трудові та фінансові ресурси, які необхідні для функціонування управлінського обліку, для підготовки аналітичних даних і складання внутрішньої управлінської звітності.

Етап 5. Співвіднести потенційні адміністративні витрати на впровадження додаткової підсистеми управлінського обліку й очікувані економічні вигоди від наявності додаткової обліково-аналітичної інформації.

Етап 6. Визначити джерела отримання необхідних первинних даних для ведення управлінського обліку та складання внутрішньої звітності.

Етап 7. Організувати підсистему управлінського обліку в підрозділі «Бухгалтерія», створити посаду бухгалтера-аналітика і прийняти на неї досвідченого фахівця з управлінського обліку. Переглянути посадові інструкції наявних працівників бухгалтерії на предмет додавання функціональних обов'язків ведення управлінського обліку.

Етап 8. Призначити відповідальних за надання керівництву обліково-аналітичної інформації, затвердити форми внутрішньої звітності, за якими буде подаватися така інформація, встановити терміни її надання.

Етап 9. Функціонування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами. Підготовка облікової та аналітичної інформації у встановлені терміни за формами управлінської звітності та надання її внутрішнім користувачам для прийняття керівних рішень щодо витрат.

Нині ринок готельно-ресторанних послуг в Україні доволі диверсифікований і представлений різноманітними типами та видами підприємств розміщення та харчування – від вищої категорії до бюджетного варіанта, від міжнародних брендів до закладів з виключно місцевою специфікою. Втім, подальша модернізація багатьох об'єктів готельно-ресторанного господарства, підвищення якості та запровадження міжнародних стандартів обслуговування все ще залишаються серед першочергових завдань реформування галузі [6].

Так, формування обліково-аналітичного забезпечення управління економічною діяльністю підприємств готельно-ресторанної справи здійснюється у ряд етапів з урахуванням специфіки діяльності суб'єкту господарювання, економічності підходів до створення обліково-аналітичного забезпечення у сукупності з використанням прогресивних підходів.

Висновки. Підприємства готельної і ресторанної справи представляють матеріальну основу туристичної галузі і несуть в собі величезний потенціал для сталого доходу в державний бюджет. Ефективний розвиток підприємств готельного господарства є стратегічно важливим напрямком для туризму, що потребує обліково-аналітичного супроводу з боку висококваліфікованих фахівців в галузі готельно-ресторанної індустрії.

Таким чином, можна стверджувати, що основною задачею обліково-аналітичного забезпечення підприємств (закладів) готельно-ресторанної справи є адаптація до потреб ринку, оцінка фінансового стану та економічна безпека.

Підприємства готельно-ресторанного бізнесу є також найактивнішими провайдерми інноваційних технологій у виробничу, облікову, сервісну діяльність та управлінський процес. Це стосується як застосування обліково-аналітичних автоматизованих систем управління, формування інноваційних стратегій розвитку, моделей роботи з персоналом та споживачами тощо.

Список літератури

1. *Євтушенко Н.* Дослідження рекреаційно-туристичного потенціалу Харківської області в контексті євроінтеграції / *Н.Євтушенко.* - Режим доступу : http://tourlib.net/statii_ukr/evtushenko.htm. - Дата звертання : 10 жовтня 2017.
2. *Олійник Т.Ю.* Обліково-аналітичне управління фінансово-економічною безпекою готелів / *Т.Ю. Олійник* // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. - 2015. Вип. 3 (33)- С. 210-223.
3. *Гнилицька Л.В.* Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / *Л.В. Гнилицька* // Вісник Східно-українського нац. ун-ту ім. В.Даля. – 2011. – № 3 (157), Ч. 2.
4. *Іванченко Н.О.* Інформаційна складова економічної безпеки підприємства та її значення для забезпечення стійкого розвитку національної економіки / *Н.О. Іванченко* // Стратегія розвитку України. – 2011. – № 3. – С. 124-128.
5. *Мардус Н.Ю.* Питання інформаційного забезпечення обліку, аудиту і аналізу фінансових результатів / *Н.Ю. Мардус, А.О. Шкарлат* // International Scientific Conference Formation of Modern Economic Area: Benefits, Risks, Implementation Mechanisms: Conference Proceedings, Part III, April 29, 2016. Tbilisi: SSOTU. 316 pages. – С.228-231.

6. Курган Н. В. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на малих підприємствах України / Н. В. Курган, А. Ю. Кіпренко // Управління розвитком, № 2 (184), 2016. – С. 6-11.

References (transliterated)

1. Yevtushenko N. *Doslidzhennia rekreatsiino-turystychnoho potentsialu Kharkivskoi oblasti v konteksti yevrointehratsii* [Investigation of recreation and tourism potential of Kharkiv region in the context of European integration]. Available at: http://tourlib.net/statti_ukr/yevtushenko.htm (accessed 10.10.2017)

2. Oliianyyk T.Iu. *Oblikovo-analitychne upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu hoteliv* [Accounting and analytical management of financial and economic safety of hotels]. Zhytomyr, Problems of the theory and methodology of accounting, control and analysis, 2015, no.3 (33), pp. 210-223.

3. Hnylytska L.V. *Oblikovo-analitychna informatsiia yak vyznachalniy chynnyk zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky sub'iektiv hospodariuvannia* [Accounting and analytical information as a determinant of economic security of economic entities]. Severodonetsk, Herald of the East-Ukrainian nation. un-th them V.Dala, 2011, no.3 (157), pp. 210-223

4. Ivanchenko N.O. *Informatsiina skladova ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstva ta yii znachennia dlia zabezpechennia stitkoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky* [Information component of economic security of the enterprise and its importance for ensuring sustainable development of the national economy]. Kiev, Strategy of development of Ukraine, 2011, no.3, pp. 124.128.

5. Mardus N.Iu., Shkarlat A.O. *Pytannia informatsiinoho zabezpechennia obliku, audytu i analizu finansovykh rezultativ* [Question of information support of accounting, audit and analysis of financial results] Tbilisi, SSOTU., 2016. 316 p.

6. Kurhan N. V., Kiprenko A. Iu. *Formuvannia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia vytratamy na malykh pidpryiemstvakh Ukrainy* / [Formation of accounting and analytical support for cost management at small enterprises of Ukraine]. Kharkov, Development Management, 2016, no. 2 (184), p. 6-11.

Надійшла (received) 13.10.2017

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Обліково-аналітичне забезпечення підприємств готельно-ресторанної справи / Н.Ю. Мардус, О.О. Фальченко, С.В. Брік // Вісник НТУ «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2017. - № 46(1267).- С. 83-86 . Бібліогр. 6 назв. – ISSN 2519-4461.

Учетно-аналитическое обеспечение предприятий гостинично-ресторанного дела / Н.Ю. Мардус, А.А. Фальченко, С.В. Брик // Вестник НТУ «Харьковский политехнический институт» (экономические науки). – Х.: НТУ „ХПИ”. - 2017. - № 46(1267).- С. 83-86 . Библиогр.: 6 названий. – ISSN 2519-4461.

Accounting and analytical support of enterprises of hotel and restaurant business / N.U. Mardus, O.O. Falchenko, S.V. Brick // Bulletin of NTU "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences). – Kharkiv.: NTU "KhPI". - 2017. - № 46(1267).- P. 83-86 . Bibliogr.: 6 names. – ISSN 2519-4461.

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Мардус Наталія Юріївна - кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри економічного аналізу та обліку, тел : (050)955-83-65, e-mail: Nat_ua@ukr.net.

Мардус Наталия Юрьевна – кандидат экономических наук, доцент, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», доцент кафедры экономического анализа и учета, тел: (050)955-83-65, e-mail: Nat_ua@ukr.net.

Mardus Nataliia - Candidate of Economics Sciences (Ph. D), Associate Professor, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Associate Professor of Economic Analysis and Accounting, tel.: (050)955-83-65, e-mail: Nat_ua@ukr.net.

Фальченко Олена Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри економічного аналізу та обліку, тел : (063)647-39-85, e-mail: Teaj7@mail.ru.

Фальченко Елена Александровна - кандидат экономических наук, доцент, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», доцент кафедры экономического анализа и учета, тел: (063)647-39-85, e - mail: Teaj7@mail.ru.

Falchenko Elena – Candidate of Economics Sciences (Ph. D), Associate Professor, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Associate Professor of Economic Analysis and Accounting, tel : (063)647-39-85, e-mail: Teaj7@mail.ru .

Брік Світлана Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри економічного аналізу та обліку, тел.: (050)917-62-59, e-mail:

Брик Светлана Владимировна - кандидат экономических наук, доцент, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», доцент кафедры экономического анализа и учета, тел: (050)917-62-59, e-mail:

Brik Svetlana - Candidate of Economics Sciences (Ph. D), Associate Professor, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Associate Professor of Economic Analysis and Accounting, tel.: (050)917-62-59, e-mail: